

V PODOBĚ BOHA

William M. Wachtel

Mějte v sobě ten postoj, který byl také v Kristu Ježíši, který, i když existoval v podobě Boha, nepovažoval rovnost s Bohem za věc, kterou by chtěl uchopit, ale vyprázdnil se, vzav podobu nevolníka a byl učiněn v lidské podobě. A byl shledán ve vzhledu jako člověk, pokořil se tím, že se stal poslušným až ke smrti, dokonce i smrti na kříži. Proto jej také Bůh vyvýšil, a udělil jemu jméno, které je nad každým jménem, aby se ve jménu Ježíše klanělo každé koleno z těch, kteří jsou v nebesích, na zemi i pod zemí, a každý jazyk by měl vyznávat, že Ježíš Kristus je Pán, k slávě Boha Otce (Filipským 2:5-11 NASB).

Ve Filipským 2:6 Pavel píše, že Kristus Ježíš byl „v podobě Boha“, jak mnoho anglických verzí podává řecký výraz *en morfe theou*. Tato fráze dala vzniknout tvrzení, že Ježíš je „pravý Bůh z pravého Boha“, jak bylo deklarováno v nikajském krédu, ve starověké a první oficiální formulaci trojiční víry. Podle této víry je Kristus „rovnocenný, stejně věčný a téže podstaty“ s Otcem, „druhou osobou“ Trojice. To znamená, že Ježíš je opravdu a skutečně Bůh v každém smyslu, kromě toho, že je také člověkem narozeným z ženy. To vše je prohlášeno za „tajemství“, které musí být přijímáno vírou, pod trestem exkomunikace nebo – v minulých stoletích – smrti.

Badatel, který již byl Ježíšovými slovy v Janovi 17:3 přesvědčen, že Otec je „jediný pravý Bůh“, a jeho svědectvím samaritánské ženě, že Židé jsou přesní ve svém učení o Bohu (Jan 4:21, 22), o doktríně, která neponechala žádný prostor pro něco jiného než pro absolutní jednotu Boha, je zmaten tím naléháním k pohledu na Boha ve „třech osobách“. Při takovém požadavku je člověk čím dál více vyplašen při čtení Janových kritérií pro spasitelnou víru: „Ježíš učinil mnoho dalších zázračných znamení v přítomnosti svých učedníků, která nejsou v této knize zaznamenána. Ta jsou však napsána, abyste věřili, že Ježíš je Kristus, Syn Boží, a věřili, že můžete mít život v jeho jménu“ (20:30, 31). Nic o nutnosti věřit, že Ježíš je ve skutečnosti Bůh, Věčný. Žádný náznak trojičního titulu „Bůh Syn.“ To vše je přímočarý požadavek věřit, že Ježíš je Kristus, Pomazaný, slíbený Mesiáš Izraele, a že je skutečně Božím vlastním Synem.

Ve světle těchto skutečností je třeba se vážně ptát, co Pavel mínil, když řekl, že Ježíš byl „ve formě Boha“. Především si všimneme, že mluví o „Kristu Ježíši“, o historické postavě, který se narodil a později byl „pomazán“ Duchem svatým při svém křtu, takže se stal „Kristem“ nebo „Pomazaným“ (Skutky 10:38). Trinitářství předpokládá, že Pavel mluví o tom, čím byl Ježíš před svým „vtělením“ – tedy během jeho předpokládané predeexistence jako Bůh v nebi předtím, než se narodil. Pavel zde však nenaznačuje, když upřesňuje historickou osobu Krista Ježíše, že má na mysli takovou představu. Tento výklad může být pouze v myslích těch, kteří se již rozhodli, že Ježíš existoval jako osoba, buď jako božský člen Trojice, nebo jako andělská bytost – ariánský názor.

Ne, ten, kdo byl „ve formě Boha“, je člověk nazývaný „Kristus Ježíš“, a Pavel popisuje, co bylo na tomto člověku skutečné, když byl na zemi! Co ale Pavel myslí touto frází? Trinitářští komentátoři často interpretují řecké slovo *morfe* ve světle některých jeho použití v klasické řecké literatuře, to je, z období o pět nebo šest století dříve. Toto použití by mohlo znamenat „to, co je podstatné a trvalé“. Nový zákon však není napsán v „klasické řečtině“, ale spíše v tom, co se nazývá řečtina koiné, lidový jazyk Pavlových dnů. Z mnoha rukopisů v koiné objevené archeology a datované prvním stoletím, víme, že některé termíny získaly nové významy. Jeden z těchto termínů bylo *morfe*, obvykle přeloženo „forma“. Od profesora řečtiny na Moody Bible Institute, Kennetha S. Wuesta, který je sám trinitář, se dozvídáme, že v řečtině koine se slovo *morfe* stalo odkazem na „postavení v životě, zastávaná pozice, něčí hodnost. A to je odhad *morfe* v tomto kontextu [Filipským 2]“ (*The Practical Use of the Greek New Testament*, str. 84).

Jak si můžeme být jisti, že *morfe* ve Filipským 2:6 znamená „postavení v životě [status], zastávanou pozici, hodnost“ a ne „vrozenou přirozenost“, jak někteří překladatelé nebo komentátoři interpretují řecké slovo (viz NIV ve Filipským 2:6)? Zde apelujeme na bezprostřední kontext, který nám pomůže pochopit, jak Pavel slovo používá. Ve verši 7 říká, že Kristus vzal „podobu“, *morfe*, služebníka – doslova otroka. Co to znamená? Naznačuje *morfe*, že služebník má nějaký druh „vrozené přirozenosti“, která by ho tvořila otrokem, nebo neznamena spíše, že služebnictví je samo o sobě záležitostí „statusu, hodnosti nebo postavení“? Postavení služebníka je buď otázkou volby, nebo věcí okolností. Nemůžeme tedy vidět, že kontext podporuje jakýkoliv jiný význam pro *morfe* než ten, který se zabývá hodností nebo stavem. Kristův stav jako Bůh je v kontrastu s Jeho postavením služebníka. Překládat nebo chápat *morfe* jako „vrozenou přirozenost“ ve Filipským 2, tedy jasně nezapadá do způsobu, jakým je používáno v této souvislosti.

Co to všechno zahrnuje? To naznačuje, že Kristus jako člověk na Zemi působil v postavení, hodnosti nebo pozici Boha. Překvapivá myšlenka! Ale pro toto existoval slavný historický precedens. Když Bůh povolal Mojžíše, aby se stal jeho zmocněncem, aby vyvedl Izrael z Egypta, řekl mu: "Hle, učinil jsem tě jako Boha faraonovi a tvůj bratr Áron bude tvůj prorok" (Ex 7:1). Hebrejský text je ještě překvapivější, protože slovo „jako“ tam vůbec není. Bůh spíše Mojžíšovi prohlašuje: „Dal jsem ti, [abys byl] *Elohim* pro Faraona.“ Dříve Bůh řekl, že Mojžíš bude „*Elohim*“ pro Árona. (4:16). To znamená, že Mojžíš působil v některých ohledech, jako by byl Bohem na zemi; byl ustanoveným vůdcem, aby jednal pro Boha a jako vlastní autoritu, kterou mu Bůh svěřil tím, že ho určil, aby nesl vlastní titul Jahva, *Elohim*! To je podobné charakteru nebo úloze velvyslance nebo jiného diplomata, který obdržel „zplnomocněnou“ pravomoc jednat jménem vlády, kterou zastupuje, a jehož rozhodnutí a transakce jsou považovány za rovnocenné nebo shodné s rozhodnutími svrchovaného státu, který ho vyslal.

Můžeme se tedy zeptat, jak Ježíš fungoval v postavení Boha během své pozemské služby? Zobrazují čtyři evangelia jeho činnosti tak, že naznačují, že dělal to, co by dělal sám Otec, kdyby byl Bůh přítomen viditelně a osobně, aby vykonával službu, kterou ve skutečnosti plnil jeho Syn? Ukazuje záznam, že na zemi Kristus uplatňoval výsady, které skutečně patří samotnému Bohu? Nemusíme chodit daleko, abychom našli odpověď na tyto otázky. Velmi brzy v Kristově službě vyvstala otázka: „Kdo může odpustit hříchy než samotný Bůh?“ (Marek 2:7). Ježíš právě řekl paralyzovanému muži: „Synu, odpouštěj se ti hříchy.“ Učitelé zákona, kteří ho slyšeli říci tato slova, ho obviňují z rouhání. Ježíš odpověděl: „Co je snadnější: říci ochrnutému: ‘Tvé hříchy jsou odpuštěny,’ nebo říci: ‘Vstaň, vezmi svou rohož a jdi?’“ Pak přidal klíčová slova: „Ale to můžete vědět, že Syn člověka má pravomoc na zemi odpouštět hříchy...“ (2:10). Zákoníci byli přesní v chápání, že konečná autorita odpustit hříchy lidí spočívá na Bohu. Potřebovali však ještě více pochopit, že Bůh opatřil svého Syna touto autoritou, aby jednal na Božím místě a v jeho jménu! V tomto činu odpuštění pak Kristus působil v *morfe* – postavení – Boha, který ho poslal.

Další důkazy o Ježíšově postavení jako Boha na zemi jsou vidět v Janovi 5:21: „Nebot' jako Otec křísí mrtvé a dává jim život, tak i Syn dává život tomu, komu ho těší dát.“ Moc křísit mrtvé je v Otcových rukou a projevil tuto moc slavně, když vzkřísil svého Syna ze smrti k nesmrtelnosti (Skutky 17:30, 31; Řím 6:9; 8:11). Ale zatímco byl Kristus na zemi, sám vzkřísil několik lidí ze smrti – nejslavnější případ je jeho přítel Lazar. Bylo to pro Kristovy nepřátele tak šokující, že se pokusili zabít vzkříšeného Lazara, stejně jako toho, který ho vzkřísil! (Jan 12:9-11) Kristus opět působil na Božím místě, když křísil mrtvé a ukázal se v Boží *morfe*. Jednou bude tuto roli znovu plnit, „až přijde čas, kdy všichni, kdo jsou ve svých hrobech, uslyší jeho hlas a vyjdou.“ Hlas, který uslyší, aby je probudil, je „hlas Božího Syna“ (Jan 5:25-29).

Třetí důkaz o Kristově postavení Boha je odhalen v Janovi 5:22, 23: „Otec také nikoho nesoudí, ale svěřil veškeré soudy Synovi, aby všichni ctíli Syna tak, jako ctí Otce. Kdo nectí Syna, nectí Otce, který ho poslal.“

Pavel řekl Athéňanům, že jednoho dne bude Bůh soudit svět ve spravedlnosti „mužem, kterého ustanovil. Všem lidem o tom podal důkaz tím, že ho vzkřísil z mrtvých“ (Skutky 17:31). Bůh je soudcem vesmíru, tím, kdo je jak ve svých soudních rozsudcích spravedlivý, tak je ještě schopen „ospravedlnit toho, kdo má víru v Ježíše“ (Řím 3:26). Ale Pavel opět ukazuje, že „Bůh bude soudit lidská tajemství skrze Ježíše Krista“ (Řím 2:16). Tyto texty poskytují důkaz, že soudu bílého trůnu, popsáném ve Zjevení 20:11 a dál, bude předsedat Kristus, který bude sedět na soudním trůnu. [Řecký text nemá ve 12. verši „Boha“, ale „trůn“ – na rozdíl od čtení v KJV či v KB a NBK.]

Rovnost s Bohem

Kristus „nepovažoval rovnost s Bohem za věc, kterou by chtěl uchopit.“ V jakém smyslu byl Kristus „rovný“ Bohu? Už jsme viděli, že Pavel říká, že během doby na zemi byl Ježíš „v postavení Boha“. Také jsme zvažovali, jaké byly zjevně některé z důsledků tohoto božského postavení: jeho pravomoc odpustit hřích, křísit mrtvé a soudit lidstvo. K tomu může být přidán jeho příkaz živlům, kdy se mu podrobily i větry a moře. (Mat 8:23-27) Toto postavení umožnilo, aby ho Pavel prohlásil za „rovného s Bohem“ v tom smyslu, že tato rovnost byla záležitostí delegované pravomoci od samotného Boha. Je třeba poznamenat, že rovnost není totožná s identitou. Pavel neříká, že Kristus byl totožný s Bohem. To by bylo důkazem buď pro troj-jednost, nebo pro modalistický monarchianismus (také nazývaný sabellianismus – doktrína, že Bůh je prostě jedna osoba nebo jedna bytost, ale taková, která může být považována za Otce nebo Syna nebo svatého Ducha). Užitečné znázornění rozdílu mezi rovností a identitou lze nalézt ve skutečnosti, že podle Ústavy Spojených států se viceprezident stává rovným prezidentovi, když ten se stane neschopným. Viceprezident je pak oprávněn plnit všechny povinnosti a odpovědnost prezidentství. V této funkci se rovná prezidentovi, ale není s ním totožný.

Řecký text Filipským 2:6 ukazuje, že Kristus připouštěl svou rovnost s Bohem, ale že tuto Bohem danou rovnost nepovažoval za *harfagmos*. KJV překládá toto slovo jako „loupež“. Slovo může znamenat něco, co je uloupeno nebo vzato násilím. Slovník Arndt-Gingrich říká, že to může také znamenat „cenu“ nebo „výhru“ v úzu v koiné. Pokud ho Pavel používá ve druhém smyslu, naznačuje, že Kristus vůbec neměl troufalý postoj, když posuzoval svou rovnost s Bohem, ani se z ní nesnažil profitovat, nebo ji využít pro své vlastní účely. Namísto toho převzal postavení otroka a snažil se sloužit jen svému Bohu a lidské rase, kterou přišel zachránit.

Vyprázdnil se

Sloveso „prázdné“ je řecké *kenoo*, z něhož někteří trinitáři vyvinuli doktrínu nazvanou „teorie kenosis“. Podle této doktríny se „předexistující Kristus“ zbavil projevu některých svých atributů božstva, aby se stal člověkem. Aniž bychom se dostávali do různých aspektů této teorie a neshod i mezi těmi, kteří ji vyznávají, můžeme říci, že všichni používají termín „kenosis“, aby podpořili myšlenku Kristovy osobní předexistence. KJV takové myšlenky ignoruje, když překládá, že „se vzdal vší reputace“, což je zjevný odkaz na období jeho lidského života a služby. Už jsme viděli, že Pavel mluví o historickém člověku Kristu Ježíši, ne o člověku, který se později stal Kristem Ježíšem! Tudiž právě tento historický člověk „vyprázdnil“ sám sebe. V takovém uspořádání slovo naznačuje, že Kristus odložil jakékoli pokušení, aby sám sebe zveličoval nebo oslavoval. Královna ze Sáby byla „vyprázdňena“ ze své pýchy, když spatřila velkolepost Šalamounova dvora. Nebyl „v ní žádný duch“! (1 Král 10:1-13). Stejně tak Kristovo „sebevypřádňení“ v něm nezanechalo žádný prostor pro pýchu, aroganci ani plány, které by byly učiněny bez úplného podřízení Boží vůli. (Heb 10:7-10; Ž 40:7-9)

Kristovo „sebevypřádňení“ může být považováno za nedílnou součást toho, že přijal postavení služebníka a že začal existovat v lidské podobě. „Přijal“ je z aoristu přičestí *labon* a „začal existovat“ z aoristu přičestí

genomenos. Takové aoristy přičestí často naznačují dobu *před* akcí hlavního slovesa. To by podpořilo názor, že jeho „sebevyprázdňení“ (hlavní sloveso) nastalo *poté*, co se narodil, ne dříve. „Teorie kenosis,“ proto lze považovat za pouhé filosofické spekulace, které v tomto textu nemohou mít žádný základ. Jako takový by byly příkladem „eisegesis“ (vkládání do textu), nikoli exegeze.

V podobě člověka

Moulton a Milliganův lexikon vidí slovní schéma, zde překládané „vzhled“ jako naznačující „vnější postoj“ nebo „styl“. Člověk je v pokušení přeložit, že Kristus se objevil, aby byl „v lidském systému věcí“ nebo „v lidském stavu“. Byl naprosto lidský, kromě hříchu. Vypadal, že je tím, čím byl – člověkem. Takové popisy, inspirované Bohem, zakazují jakýkoli druh gnostického nebo doketického učení, že Kristus se jen „jevil“ jako lidská bytost s tělem a krví, zatímco ve skutečnosti byl „čistě duchem“. Podle jejich názoru bylo něco hmotného, *ipso facto*, zlé. Kristus tedy nemohl mít hmotné tělo. On jen „vypadal“, že ho má, řekl doketista. Pastor C. T. Russell použil podobný druh „kejkle“, když učil, že Ježíš nemá po svém vzkříšení žádné fyzické tělo. Prostě „materializoval“ dočasné tělo, aby ho ukazoval svým učedníkům – učení stále ještě šířené těmi, kteří jsou nazýváni svědky Jehovovými, jakož i jinými z russellovské tradice.

Pokořil se

Pavel nyní prohlašuje, kam až Kristus zašel, aby se podrobil svému Otci, který ho umístil do postavení Boha, aby vykonal svou pozemskou službu, a pověřil ho, aby v souladu s tímto stavem uskutečňoval rovnost s Bohem. „Pokořil se tak, že se stal poslušným až do okamžiku smrti.“ Boží plán, jak předpověděl Izaiáš, spočíval v tom, že položil na Syna „nepravost nás všech“ (53:6), rozdrtil ho a způsobil, aby trpěl a učinil jeho život obětí za vinu (v.10). Petr říká, že Ježíš byl vydán na smrt podle Božího „předem stanoveného plánu a předzvědění“ (Skutky 2:23). A přesto se Ježíš dobrovolně podřídil tomuto plánu, v láskyplné poslušnosti Otci. „Důvodem, proč mě můj Otec miluje, je to, že jsem položil svůj život – jen abych jej znovu vzal. Nikdo mi jej nebere, ale já jej pokládám z vlastní vůle“ (Jan 10:17, 18). Každá doktrína smíření musí brát v úvahu toto soudní postižení smrtí pro Krista od jeho Otce, aby Bůh Soudce mohl také jednat spravedlivě, když „ospravedlňuje“ ty, kteří patří Kristu. (Řím 3:26 KJV)

Kristova ochotná poslušnost „až ke smrti“ je ještě o to úžasnější, že jeho smrt byla provedena jednou z nejbolestivějších a nejvíce ponižujících metod – ukřižováním! Pavel tuto šokující pravdu zdůrazňuje tím, že používá slovo „dokonce i“. Ze všech způsobů, jakými by člověk mohl zemřít, je smrt na kříži nejhorší, jakou si dokáže představit – a zároveň druh, který nejvíce odhaluje Kristovo úplné odevzdání Boží vůli! Jako římský občan si Pavel uvědomoval, že vláda vyhrazuje smrt ukřižováním nejhorším zločincům nebo jiným osobám, kterými nejvíce opovrhovala – těm, které považovala za nepřátele své autority ovládat svět.

Bůh ho vyzvedl vysoko

Z tohoto nejnižšího bodu ponížení byl Kristus povýšen na nejvyšší vrchol autority vesmíru vyjma samotného Boha. Ježíš jako Pán je vyvýšen „daleko nad veškerou vládu a autoritu a moc a panství, a nad každé jméno, které je jmenováno nejen v tomto věku, ale i v tom nadecházejícím“ (Ef 1:21 NASB). Jeho současné postavení je takové, že všichni Boží andělé ho musí uctívat jako toho, kdo je „mnohem vyšší než oni“; zdědil jméno vyšší než *jejich* (Heb 1:4-6). Toto jméno je „jméno nad každým jménem“. Dalo by se říci, že Bůh dal svému Synovi své vlastní jméno, stejně jako to dělají lidští otcové při pojmenování synů po sobě. Jistě Boží jméno Jahveh (nebo Jehova) je aplikováno na Mesiáše v takových prorocích jako Jeremiáš 23:6 - „Toto je jeho jméno, kterým bude povolán, PÁN, naše spravedlnost [doslovně, *Jahveh-tzidkenu*].“

Zachariáš 14:3, 4 hovoří o dni, kdy „nohy Jahva“ stojí na Olivové hoře, když bojuje proti národům válčícím proti Jeruzalému. Zdá se, že toto se vztahuje na samotného Krista, přicházejícího ve jménu svého Otce, aby „srazil národy“ a „šlapal lis planoucího hněvu Boha Všemohoucího“ (Zj 19:15). Právě tento Boží vyvýšený Syn, opovrhovaný a odmítaný lidmi, se znovu objeví na zemi, aby byl oslavován na stejném místě, kde byl ponížěn! V přítomnosti Ježíše, Krále králů a Pána pánů, se každé koleno musí sklonit – ať už andělů, démonů nebo lidí. Každý jazyk pak musí vyznávat, že Mesiáš Ježíš je pánem všeho, výslovným Božím přikázáním a slávou Boha, Otce, který tak vyvýšil svého Syna!